

26.01x32.68	1	15	עמוד	כתורת	גלובס	01/09/2023	87406130-9
9799 ידידיה שטרן המכון למדיניות העם היהודי - 21779							

צילומים: כדיה לוי, שלומי יוסף

קריאת התיגר של יוסף אלרון ומופע הצביעות של חבריו לכס השיפוט

כהונתו של אלרון תגיע לקיצה בעוד שנתיים. בינתיים, הכרזתו על ההתמודדות לנשיא היא כזעקת הילד "המלך הוא עירום" – זו דרכו לקרוא תיגר על עמית ועיקרון הסניוריטי • וגם: האבסורד של המוסד הכי ליברלי בישראל, שפועל כשמרן אדוק כשמדובר בשינויים בתוכו

מזהיר בוועדה לבחירת שופטים, לא מעט מכך באשמתה המלאה של הקואליציה. אני מעריך כי אלרון יודע היטב כי לא ייבחר לתפקיד נשיא העליון. בכל מקרה, כהונתו כשופט תגיע לקיצה בעוד שנתיים. צריך לראות את אמירת אלרון בן ה-68 כזעקת הילד "המלך הוא עירום". לשיטתו, המלך יצחק עמית שנכנס מלכתחילה לבית המשפט העליון, למגינת ליבם של חיות ועמית – קורא תיגר על עמית וברוך אגב גם על עיקרון הסניוריטי.

שופטי העליון יצחק עמית ויוסף אלרון. המחלוקת ביניהם היא על כוחו ואופיו של העליון

דעה
אבישי גרינצ'יק

קשה לתאר אבסורד גדול יותר מהפער בין תהליכי הליברליזציה והפרוגרסיביות שכופה בית המשפט העליון על החברה הישראלית, לבין השמרנות הקיצונית והאורתודוקסיה האדוקה שלו ביחס למבנה הפנימי בתוך עצמו.

שנים חלפו מאז שוחחתי עם פרופ' ידידיה שטרן על "הרפורמה המשפטית". שטרן, סגן נשיא המכון הישראלי לדמוקרטיה דאז וכיום נשיא המכון למדיניות העם היהודי, מתח ביקורת על יוזמות החקיקה שעלו אז לחלל האוויר כדי להחליש את כוחו של בית המשפט העליון, כגון קידום פסקת התגברות. שאלתי אותו אם יש לו גם ביקורת על התנהלות העליון שהביאה את הפוליטיקאים לקדם את היוזמות הללו. "כן", ענה לי שטרן. "הנשיא אהרן ברק כפה תהליכי ליברליזציה באופן הגון. במונח הפורמלי הוא רק פירש את החוק ואת חוקי היסוד, אבל האמת היא שלא מדובר בפרשנות גרידא אלא בקידום של מערכת ערכים קונקרטיים שלא קיימת לגביה הסכמה רחבה בישראל".

"אהרן ברק פעל כמו רבקה אימנו"

התקשרתי אל פרופ' שטרן היום והזכרתי לו את דבריו. שטרן ביקש לתת הקשר. לדעתי הדברים מרתקים, ורלוונטיים לימינו יותר מתמיד. "אהרן ברק פעל כמו רבקה אימנו בסיפור המקראי על מורשת יצחק אבינו לפני פטירתו. רבקה ידעה שהדבר הנכון הוא שיצחק יברך את יעקב ולא את עשיו. היא החליטה לפעול בניגוד לרצון של יצחק, "שעיניו כבדו מזוקן" ולא היה יכול לראות את מומי בנו הבכור שטלה מדרך הישר. על פניו זה נראה דבר לא הגון – רבקה ניצלה את עיוורונו של יצחק על מנת להטעות כאילו מקבל הברכה הוא עשיו, בעוד שמדובר היה ביעקב שהתחפש. ואף על פי כן, אנחנו בעם היהודי שופטים את מעשיה בחיוב". מוסיף שטרן ואומר כי "רבקה אימנו

המחלוקת על אופיו של ביהמ"ש

הסכסוך בין השניים החל עוד מימיהם בבית המשפט המחוזי. מדובר בסכסוך אישי. לטענת אלרון, עמית "תקע לו סכין בגב" כאשר ניסה לסכל את מינויו לעליון, לאחר שהוא עצמו סייע לו להיבחר לתפקיד קודם לכן. עמית, כך לדברי יודעי דבר, רואה את הדברים אחרת לגמרי. הוא פשוט לא מאוד מעריך מקצועית את כישוריו המשפטיים של חברו לכס השיפוט. אבל נניח בצד את הסכסוך האישי ונדבר על המהות. כפי שפרסמתי השבוע ב"כאן 11", אלרון הפציר בנעם סולברג להתמודד על התפקיד, ורק לאחר שהאחרון סירב – החליט להציג את מועמדותו. העניין הוא לא מאוויים פרסונליים של אלרון לכהן כנשיא העליון.

המחלוקת בין אלרון לעמית היא על כוחו ואופיו של העליון והצורך שלו לנקוט בריסון שיפוטי. המחלוקת ביניהם היא על המתח בין יהודית לדמוקרטיה, על אופן ניהול ההליך הפלילי, שיקולי ענישה והרתעה, זכויות חשודים ונאשמים ועוד. מבחינת אלרון, יש גם רובר ערתי סמוי שגרם לחבריו לעליון לראות אותו כאוטוסיידר מהרגע הראשון. כנראה התחושה הזו נתנה לו את האומץ לא להתחשב בשאלה מה יגידו עליו ומה יחשבו עליו "חבריו בעליון", שלמען האמת אינם בריוק חבריו.

כל אדם הגון צריך להודות שהשופט יצחק עמית הוא אחד השופטים המברקים, היעילים והפוריים שהתברכה בהם מדינת ישראל. אבל המאבק כאן איננו אינטלקטואלי אלא זהותני. עמית מעוניין לשמור על הקו בו צועד בית המשפט העליון מאז המהפכה החוקתית. אלרון סבור כי העליון איבד כיוון וכי נדרש חישוב מסלול מחדש. שביל הזהב עומד כעת למבחן.

פרופ' ידידיה שטרן, נשיא המכון הישראלי לדמוקרטיה לשעבר: "אהרן ברק ראה עצמו כשליח שתפקידו להציל את המדינה מעצמה, מאחר שהיא לשיטתו צועדת לכיוון לא ראוי"

נשיא בית המשפט העליון לשעבר אהרן ברק צילום: איל יצחק

מצד אחד בית המשפט העליון הוא הסמן הכי ליברלי ופרוגרסיבי מבין הרשויות בישראל. ומן הצד השני, הוא הכי קנאי כאשר מדובר בשינויים שנוגעים אליו אישית.

מבחינת שופטי העליון בעבר ובהווה, מדובר בצלם בהיכל ובחילול הקודש. אותו עיקרון סניוריטי שלא מעוגן בשום חוק ואין לו שום מעמד משפטי מחייב (על פי החוק, הנשיא נבחר על ידי הוועדה לבחירת שופטים באמצעות רוב רגיל), הפך לקודש הקודשים. כך נתפס רצון של שופט מכהן בבית המשפט העליון, שכיהן לפני כן כנשיא בית משפט מחוזי, להציע את עצמו כמועמד לנשיאות בהליך דמוקרטי ובהתאם לחוק – כפגיעה נוראה בשלטון החוק. האווירה היא כאילו פולש זר או אולי סוס טרויאני מנסה להשתלט על העליון, בעוד שמדובר על שופט ראוי ומכובד שמכהן בתפקידו מזה שלושה עשורים, ונשיא העליון דאז אשר גרוניס החליט שיש למנותו לנשיא בית המשפט המחוזי בחיפה.

החלטת אלרון להתמודד על נשיאות העליון נחשפה כאן מעל רפי הגיליון הרורד בינואר 2023. השבוע ההחלטה הפכה להכרזה רשמית. בניגוד לקונספירציות, אלרון לא היה מתואם עם שר המשפטים יריב לוין, שגילה לראשונה על כוונת אלרון להתמודד רק מקריאת הידיעה שפרסמתי. מדברים על כך שהעורך המשפטי של אלרון עבד לפני כן בפורום קהלת, ולאחר מכן הלך לעבוד אצל יור"ד ועדת חוקה שמחה רוטמן. פרט "שולי" שאנשים לא יודעים הוא שעו"ד שמעון נטף עבד ארבעה חודשים בלשכת אלרון, זמן קצר במיוחד, עד שהחליטו השניים להיפרד איש לדרכו.

צריך להודות שלאחרונה אין סיכוי ריאלי, לשון המעטה, לכהן כנשיא העליון. הקואליציה נמצאת במיעוט

לקחה יוזמה באופן לא הגון עבור מטרה ראויה ביותר. בעיני הנשיא ברק פעל באופן דומה לרבקה. הוא לשיטתו ידע מה נכון לחברה הישראלית. מה הכיוון שראוי שהיא תלך אליו, של חברה יהודית ודמוקרטית כאשר אופיה וערכיה הם ליברליים. הדבר הזה לא היה בהכרח טבעי לחברה הישראלית. השופט ברק ראה את עצמו כשליח שתפקידו להציל את המדינה מעצמה מאחר שהיא, לשיטתו, צועדת לכיוון לא ראוי לה. פסיכולוגים קוראים לכך 'פנטזיה של הצלה'.

כידוע, כאשר יעקב גילה מה תפקידו במשימה שמטילה עליו אימו, הוא דואג מה יקרה כאשר יצחק יגלה את התרמית. רבקה עונה "עלי קללתך בני", ולוקחת על עצמה את האחריות – אם זה לא יצליח, אני אשלם את המחיר. פרופ' שטרן מסיים את ההשוואה באופן טרגי, "בניגוד לסיפור המקראי שהסתיים בכי טוב, פה אכן מגיעה הקללה לחברה הישראלית. המתח שנוצר בין הרצון של ברק לראות מדינה ליברלית לבין הריאליה יצר את כל הכאוס שאנחנו שרויים בתוכו כל כך הרבה זמן. שלא תבין לא נכון, אני מסתכל על השופט ברק כמו שאנתה ואני מסתכלים על רבקה. אבל בניגוד לרבקה אימנו שהיה לה סיוע ממרום – לברק לא הייתה סיוע רשמיא למהלך הזה".

סוס טרויאני מנסה להשתלט על העליון

הסערה בגבעת רם שחולל השופט יוסף אלרון, כאשר הכריז על מועמדות לנשיא בית המשפט העליון בניגוד לעיקרון הסניוריטי, נעה בין אירוע ביורי למופת של צביעות ועוד לא מעט סופרלטיבים דומים. כאמור,